

УДК 657

О.Б. Пугаченко, доц., канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Економічний зміст поняття «логістика»

У статті наведено критичний аналіз до визначення поняття «логістика», що належить різним фахівцям. Узагальнення спірних аспектів у трактуваннях авторів з 35 джерел дозволяє виявити загально визнані погляди і дискусійні аспекти.

логістика, система, логістичні системи, погляди науковців

Формування дієвого ринкового механізму господарювання спонукає науковців і практиків до вивчення й використання багатьох концепцій, методів та методик, що ефективно діють у практиці розвинутих країн. Проте, як свідчить досвід реформування вітчизняної економіки, інструменти, котрі добре зарекомендували себе у стабільній економіці згаданих країн, далеко не завжди успішно застосовують у нашому середовищі.

Перенесення у практику пострадянських держав західних ідей та підходів призвело до виникнення принципово нових напрямків в управлінні підприємством. Одним з них є концепція логістики. Вона виходить із того, що процеси постачання, виробництва і збуту, які відбуваються на підприємстві у зв'язку з кругооборотом капіталу, становлять логістичну систему, котра за аналогією з транспортним потоком реалізує агреговану функцію руху матеріального потоку.

Дана стаття є продовженням дослідження, що було почато автором у роботах [25, 26]. Метою цієї статті є узагальнення поглядів науковців на поняття «логістика», їх критичний аналіз та висловлення власного бачення на означену дефініцію.

Окремі елементи логістики, наприклад, визначення оптимального розміру запасів, методи розв'язання транспортних проблем та інші були відомі в нашій країні доволі давно, зокрема, їх використовували при розробленні народногосподарських, галузевих, підгалузевих п'ятирічних і довготермінових планів економічного та соціального розвитку, а також цільових державних програм [17, с. 30].

Але плідні для інших випадків ідеї логістики не критично впроваджують у нашу теорію, а звідси й у практику управління виробничими системами. За останні роки на деяких підприємствах почали працювати так звані спеціалісти з логістики, котрі, як і раніше, виконують свої колишні обов'язки. Логістичними почали називати відділи матеріально-технічного постачання, транспортний, збуту тощо, однак суть справи від цього не змінилася, відбулася тільки підміна понять.

Термін «логістика» вживають у всіх основних європейських мовах, але в різних його значеннях. Ним користувались у своїх роботах відомі вчені, філософи, воєначальники. У 1884 р. американський інститут військово-морського флоту ввів це поняття для потреб авіації, в 1904 р. філософський конгрес у Женеві (Швейцарія) затвердив визначення логістики як математичної логіки.

Широкий розвиток принципи логістики отримали в роки Другої світової війни – у галузі матеріально-технічного забезпечення американської армії, а також організації взаємодії між постачальниками озброєння, продовольства, транспортом та військами.

У багатьох західних країнах логістику почали поступово переводити із військової галузі у сферу господарської практики.

У 1950-х рр. було визнано, що завдання регулювання матеріальних потоків можна вирішувати за допомогою методів, що застосовують у військовій логістиці. Значного розвитку вона набула у 1960-70-і рр. в Японії, де займала ключові позиції при розробленні та реалізації складних систем управління і господарювання. На початку 1970-х рр. були спроби визначити цей термін як науку управління матеріальними ресурсами підприємства [2, с. 7-10].

У 1992 р. на Міжнародному симпозиумі Європейської асоціації логістики у Стокгольмі відзначили, що загальноприйнятого визначення терміну «логістика» поки що не має. Аналіз його нинішніх дефініцій, проведений за 25 джерелами, підтверджує, що й досі не дано загальновизнане тлумачення. У Таблиці 1 наведено формулювання поняття «логістика», що належить різним фахівцям.

Таблиця 1 - Визначення поняття «логістика» в літературних джерелах

№ з/п	Визначення	Автор
1	Процес планування, реалізації і контролю технологічно і економічно ефективних операцій накопичення, зберігання, транспортування і передачі сировини, напівфабрикатів, готової продукції та відповідної інформації з місця виробництва до місця споживання з метою максимального задоволення вимог споживача	Рада логістичного менеджменту
2	Організація постачання виробництва сировиною та матеріалами і збуту готової продукції	Американське товариство проблем управління виробництвом і запасами
3	Процес планування, виконання планів і контролю за ефективним, економним, з точки зору витрат, зберігання та переміщення сировини, виробничих запасів, готової продукції та інформації, яка відноситься до названого, з моменту виробництва до моменту споживання, для покращення обслуговування клієнтів	Рада з логістичного управління США
4	Об'єднання двох або більш видів діяльності для планування, впровадження і спостереження за високим рівнем сировинного потоку, запасами незавершеного виробництва і кінцевої продукції на шляху від її виробництва до споживання	Британська національна рада з управління розподілом
5	Новий науковий напрям, що пов'язаний із розробкою раціональних методів управління матеріальними та відповідними фінансовими потоками	Семененко А.І. [29]
6	Новий науковий напрям, вчення про планування, управління і спостереження при русі матеріальних та інформаційних потоків у виробничих і енергетичних системах	Смехов А.А. [31]
7	Планування, управління і контроль того, що надходить на підприємство, обробляється там і залишає це підприємство матеріального потоку і відповідного інформаційного потоку	Павеллек Г. [22]
8	Наука про планування, організацію, управління, контроль і регулювання руху матеріальних і інформаційних потоків у просторі і у часі від їх первинного джерела до кінцевого споживача	Анікін Б.А.[15]
9	Наука про управління потоками у великих системах	Плоткін Б.К. [23]

№ з/п	Визначення	Автор
10	Науковий інструментарій ефективної взаємодії виробничих сил суспільства шляхом системи організації і оптимізації матеріальних, товарних та інформаційних потоків	Афанасьєва Н.В. [3]
11	Прикладна наука, предметом якої є методологія оптимізації управління економічними об'єктами на основі системного економічного підходу	Інютіна К.В. [10]
12	Наука про управління і оптимізацію матеріальних потоків, потоків послуг і пов'язаних з ними інформаційних і фінансових потоків у певній мікро-, мезо- чи макроекономічній системі для досягнення поставлених перед нею цілей	Сергєєв В.І. [30]
13	Наука про оптимальне керування матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками в економічних системах	Загородній А.Г. [9]
14	Наука про планування, розподіл, контроль, управління і оптимізацію матеріальних потоків, потоків послуг і пов'язаних з ними інформаційних і фінансових потоків у певній мікро-, мезо- чи макроекономічній системі, що виникають в процесі доведення сировини, напівфабрикатів і готової продукції від виробника до споживача	Кіршина М.В. [13]
15	Теорія і практична діяльність планування, організації і функціонального управління і контролю процесів руху сукупності матеріальних, фінансових, трудових, правових та інформаційних потоків у системі ринкової економіки	Новиков О.А. [19]
16	Наука про планування, контроль і управління транспортуванням, складуванням та іншими логістичними операціями, що здійснюються у процесі доведення сировини і матеріалів до виробничого підприємства, внутрівиробничої переробки сировини, матеріалів і напівфабрикатів, доведення готової продукції до споживача у відповідності з його інтересами і вимогами, а також передачі, зберігання і обробки відповідної інформації.	Альбеков А.У. [2], Родніков А.Н. [28]
17	Наука про інтегровану форму логістико-менеджменту в економічних адаптивних системах із синергійними зв'язками	Крикавський Є.В. [14]
18	Науково-практичний напрям господарювання, який полягає в ефективному управлінні матеріалопотоками й пов'язаними з ними інформаційними та фінансовими потоками у сфері виробництва й обігу	Гордон М.П. [6]
19	Наука й практика комплексного управління поточковими (товарними, фінансовими, інформаційними) процесами, яке спрямоване на оптимальну інтеграцію їх в єдину систему, а також забезпечення ефективності та економічності функціонування окремих ланок поточкового процесу й усієї системи в цілому	Луценко І. [17]
20	Наукове учення про планування, управління і контроль потоків матеріалів, енергії та інформації в окремих видах підприємства	Юнеман Р. [36]
21	Гармонізація інтересів учасників процесу переміщення продукції, форма оптимізації ринкових зв'язків, тобто удосконалення управління матеріальними і пов'язаними з ними інформаційними та фінансовими потоками на шляху від первинного джерела сировини до кінцевого споживача готової продукції на основі системного підходу й економічних компромісів для отримання синергійного ефекту	Федоров Л.С. [33]

№ з/п	Визначення	Автор
22	Вирішує питання матеріальних та інформаційних потоків з товароруху (сировини, матеріалів, запасних частин), тобто з поставок	Кальченко А.Г. [11]
23	Теорія і практика управління матеріальними і пов'язаними з ними інформаційними потоками	Пономарьова Ю.В. [24]
24	Наука про управління матеріальними, інформаційними, фінансовими та ін. потоками, від первинного джерела їх виникнення до кінцевого споживача із мінімальними витратами, пов'язаними з їх просуванням	Глогусь О. [16]
25	Процес планування, реалізації та контролю за злагодженим і економічно ефективним потоком сировини, запасів незавершеного виробництва, готових товарів і пов'язаних з цим послуг та інформації, починаючи від їхнього виникнення і до кінцевого пункту споживання (включаючи складування і переміщення як в середині організації, так і поза її межами) з метою забезпечення вимог споживача	Інтернет-сайт [37]

Визначення концептуальної основи та філософії логістики нині характерне не виправдано широким розмаїттям завдань, функцій та об'єктів її застосування. Це перешкоджає об'єктивній оцінці ефективності та доцільності застосування окремих форм і методів логістики у різних господарських структурах.

Численні визначення поняття логістики мають дві загальні риси: по-перше, об'єктом логістики є деякий потоковий процес – матеріальний, фінансовий, інформаційний; по-друге, відома системна цілісність потокового процесу, що поєднує всі його вузли й елементи [30, с. 17].

Навіть загальні правила логістики, яких визнано шість – вантаж (потрібний товар), якість (необхідної якості), кількість (у необхідній кількості), час (доставка у належний час), місце (в потрібне місце), витрати (з мінімальними витратами) [11, с. 13; 16, с. 16], М.А. Окландер доповнив сьомим – споживач [20, с. 24-25].

Досліджуючи й аналізуючи останні публікації з проблематики логістики, можна дійти до висновку, що єдності думок також нема. Зокрема, І. Луценко виділяє такі загальні положення концепції логістики:

- об'єктом логістичних досліджень є потокові (матеріальні, фінансові та відповідні їм інформаційні) процеси;
- предмет логістики – оптимізація відповідних потоків;
- управління матеріальними, фінансовими та відповідними їм інформаційними потоками здійснюють як наскрізне, з позиції єдиного цілого, тобто як систему;
- оптимізація потокових економічних процесів спрямована на ефективність та економічність роботи як усієї логістичної системи, так і окремої її ланки [17, с. 32].

І.М. Карп, розглядаючи інтегровану функцію логістики у процесі управління товарорухом, вказував, що її реалізують через наступну систему форм і методів практичної діяльності:

- інтегровану функцію формування господарських зв'язків із функціями визначення потреб у перевезенні товарів;
- координацію оперативного управління постачання та процесу транспортування товарів;
- кооперацію в управлінні товарорухом через комплексне використання складів, що належать різним суб'єктам;

- оптимізацію сукупних витрат на переміщення товарів шляхом економічної зацікавленості транспортних, комерційних організацій та підприємств, які вони обслуговують, у підвищенні ефективності процесів розподілу і переміщення;

- розвиток специфічних функцій управління товарорухом у координації з універсальними функціями управлінського процесу, раціональний розподіл їх між суб'єктами управління і концентрацією у відповідних структурних підрозділах [12, с. 169].

Проте наведені форми та методи були в радянський період, але їх називали плановою економікою, плануванням і організацією матеріально-технічного постачання, й нічого принципово нового не запропоновано.

Ю.В. Пономарьова зазначила, що новизна логістичного підходу в управлінні ресурсами полягає у зміні пріоритетів господарської діяльності. Головну роль відіграє не продукт, а процес у формі потоку (матеріального, інформаційного і т.д.). Управління поточковими процесами, їх перетворення й інтеграція є новою формою управління, що перевершує традиційні як за рівнем творчого потенціалу, так і за ефективністю кінцевих результатів. Оптимізація поточкових процесів у економіці стала можливою лише завдяки переорієнтації з кількісних критеріїв оцінки господарської діяльності на якісні [24, с. 9]. З цим важко не погодитись, але об'єкти, на які спрямовано вплив логістики, існували завжди й завжди були в полі зору фахівців із управління, і нічого принципово нового з тих часів не виникло, тому піднімати на найвищий щабель ідеї логістики й намагатися підмінити поняття, на нашу думку, недоцільно. Також стверджувати, що логістика є науковою основою управління поточковими процесами [24, с. 9], на наш погляд, необгрунтовано.

Крім того, деякі дослідники активно наполягають на необхідності звертатися до логістики не тільки у промисловості, торгівлі й на транспорті, а й у сфері послуг, банківській і страховій справах, організації післяпродажного сервісу, в комунальному господарстві, у сфері туризму та інших галузях діяльності.

Розуміючи під логістичною системою промислового підприємства територіально-виробничий комплекс, торговельне підприємство та ін., А.М. Гаджинський виділив чотири властивості, якими такі системи володіють:

- властивість перша: логістична система є цілісною сукупністю взаємодіючих один із одним елементів, різноякісних і водночас сумісних. Їх сумісність забезпечують єдністю мети, якій підпорядковано функціонування системи;

- властивість друга: між елементами логістичної системи є сутнісні зв'язки, які зі закономірною необхідністю створюють інтегративні якості. У макрологістичних системах основу зв'язку між елементами становить договір, у мікрологістичних нею є внутрішньовиробничі відносини;

- властивість третя: зв'язки між елементами логістичної системи визначеним чином упорядковані, тобто вона має власну організацію;

- властивість четверта: логістична система володіє інтегративними якостями, які не властиві жодному з елементів окремо, і здатністю адаптуватися до умов зовнішнього середовища, що змінюються. Інтегративні якості дають їй змогу закуповувати матеріали, пропускати їх через виробничі потужності та видавати у зовнішнє середовище, досягаючи при цьому раніше намічених цілей.

Висновок із цього впливає такий: логістична система – це адаптивна система зі зворотним зв'язком, що виконує ті чи інші логістичні функції, складається з кількох підсистем і має достатньо розвинуті зв'язки із зовнішнім середовищем [5, с. 11].

М.А. Окландер та О.П. Хромов мають на увазі ті ж самі властивості, але при цьому називають їх узгодженістю дій, спрямуванням на інтегральну ефективність, функціональністю взаємодії, досягненням синергійного ефекту [20, с. 41-42]. До

чотирьох перерахованих властивостей логістичних систем О. Глогусь додає ще наявність деякої характеристики, мети, критерію якості, які визначають існування об'єкта як системи [16, с. 31], а А.У. Альбеков виділив ще й складність та ієрархічність [2, с. 50-51].

Завдяки цим чотирьом властивостям підприємство як логістична система реалізує агреговану логістичну функцію, що становить укрупнену групу логістичних операцій, спрямованих на реалізацію цілей системи. Такими «базовими» логістичними функціями сучасна теорія логістики вважає процеси постачання, виробництва, збуту. Саме тому в навчальних курсах виділяють функціональні ланки – логістику постачання (закупівельна), виробничу логістику, збутову (розподільчу) логістику, інформаційну логістику [2, с. 4-6; 11, с. 7-9; 15, с. 4-5; 16, с. 14; 20, с. 4; 24, с. 27].

Обґрунтування підходу, що ототожнює логістичну систему з підприємством як цілісною економічною системою, містять спірні положення та явно слабкі аргументи.

По-перше, у різні часи дослідники-попередники розглядали систему як будь-яку сутність – концептуальну чи фізичну, котра складається з взаємопов'язаних частин [1, с. 145], як безліч об'єктів разом із відносинами між об'єктами та між їх атрибутами (властивостями) [34, с. 252], як організоване складне ціле, сукупність чи комбінацію предметів або частин, що утворюють комплексне єдине ціле [7, с. 26].

Ближче до нашого часу виробничо-господарські організації розглядали як винятково складні системи, в котрих перетинаються, з одного боку, чітко й однозначно встановлені зв'язки, що впливають, наприклад, із фізичних законів виготовлення продукції або зі законодавчо встановлених економічних і правових відносин, з іншого – менш визначені відносини спеціалізації, кооперації, співпраці, які складаються у процесі суб'єктивної діяльності людей і більшою мірою залежать від їх волі [21, с. 45], як системи, елементи котрих закономірно пов'язані в єдине ціле [8, с. 6]. Йдеться вже не про абстрактні поняття системи, а про системи реальні, що становлять виробничо-господарські утворення.

Отже, неважко помітити, що логістичні системи, коли їх розглядати за характером «базових» функцій постачання, виробництва, збуту, не виходять за ці межі в їх системному розумінні. І в одному, і в іншому випадках розглядають господарські комплекси, що мають на вході ресурси, а на виході – продукцію, роботи, послуги.

По-друге, як обґрунтовано підкреслили А.М. Гаджинський та А.У. Альбеков, властивості логістичних систем, котрі вони виділяють, притаманні будь-якій системі. Свого часу, задовго до розгортання у вітчизняній літературі досліджень із логістики, були виявлені та сформульовані найважливіші властивості систем, що людина створила для досягнення цілей життєдіяльності. Це розміри і складність, ієрархічність побудови, доцільність функціонування, здатність до саморегулювання, наявність у системі властивостей, які не притаманні її складовим [1, 7, 8, 18, 21, 34].

Властивості логістичних систем, що виділили дослідники, чітко вписуються у загальну характеристику властивостей, притаманних будь-якій організованій системі, й нічого нового вони у собі не мають. Якщо ж вести мову про інтегровані властивості системи, то не можна не звернути увагу на те, що ще давні мислителі вказували, що ціле – завжди більше, ніж сума складових його частин.

Висновок із цього можна зробити такий: штучно сконструйовані логістичні системи наділяють властивостями, що притаманні реальним виробничим системам. Із цієї точки зору підстав для їх протиставлення відсутні [35, с. 53], з чим ми цілком погоджуємося.

Проте деякі розбіжності між логістичною та звичайною системами все ж є. Традиційно логістичними операціями вважають складування, транспортування, комплектацію, навантаження, розвантаження, внутрішнє переміщення матеріальних

ресурсів у виробничому процесі, а також збирання, збереження та обробку даних інформаційного потоку, хоча деякі дослідники вводять до логістичних систем і фінансовий потік. В.І. Сергеев до потокового логістичного процесу ввів потік послуг [30, с. 8], що, на нашу думку, абсолютно нелогічно. Оскільки, по-перше, у цьому випадку нема потокового процесу: послуга нематеріальна, вона не передається від однієї ланки логістичного ланцюга до іншої; по-друге, інформацію про надання послуги недоцільно передавати від однієї ланки логістичного ланцюга до іншої через її непотрібність.

Сукупний процес промислового підприємства не має нічого загального з процесами транспортування вантажів, на ґрунті яких виникла логістика як спосіб її оптимізації. Як цілісна економічна система, що функціонує в межах кругообігу капіталу, вона здійснює операції, котрі виходять за рамки логістичних. Маємо на увазі процеси, пов'язані з капітальними та фінансовими інвестиціями, створенням нових виробів, господарським обслуговуванням, власне управлінням. Однак вона здійснює також операції в галузі матеріального забезпечення, виробництва і збуту продукції, тобто операції, які чомусь вважають прерогативою логістичної системи. У цій своїй якості цілісна система набагато ширша від логістичної і включає її в себе як підсистему в тому випадку, коли вона взагалі є.

Але тоді нема підстав стверджувати, як це роблять Є.В. Крикавський [14, с. 11] і А.М. Гаджинський [5, с. 81], що логістичною системою є промислове підприємство. Можна говорити лише про те, що процеси постачання, виробництва і збуту, об'єднані у логістичну систему, становлять певну частину сукупного економічного процесу підприємства як складнішої економічної системи.

По-третє, напевно, з великим ступенем умовності можна звести у деяку концептуальну систему процеси постачання, виробництва та збуту, хоча за характером вони принципово різні. Адже кожна велика і достатньо складна система може бути розділена на окремі підсистеми, при чому, її можна членити доти, доки не виявиться, що в останній підсистемі неможливо виділити підсистеми нижчого рівня. Вона й буде елементом системи.

У такій складній ієрархії терміном «система» визначено саме ту частину виробничої організації, що перебуває у центрі уваги дослідника і становить конкретну цікавість для управління. Логіка системного розгляду об'єктів така: виділяють деяку систему, котру приймають як «точку відрахунку», потім її розгляд розширюють «уверх» і «вниз» на один чи кілька щаблів. При переході «вверх» виділену систему розглядають як підсистему складнішої системи, при русі «вниз» дану систему розділяють на підсистеми [18, с. 26].

Із цього випливає, що кожную систему можна розглядати з ієрархії систем із двох боків: як підсистему більшої системи і як автономну, порівняно відокремлену в просторі, систему. В першому випадку її місце, зв'язки, цілі і т.ін. аналізують із позиції макропідходу, з точки зору вивчення системи в цілому, в другому – аналіз здійснюють із позиції мікропідходу, тобто досліджують її власні підсистеми й елементи, вивчають їх структуру, зв'язки, властивості та цілі.

І все ж краще розглядати як цілісну економічну систему виробничу організацію, в якій, на відміну від логістичної системи, здійснюється завершений цикл кругообігу капіталу. При русі «вниз» вона природним чином розчленується, в економічному розумінні, на підсистеми засобів праці, предметів праці, трудових ресурсів, виробництва, збуту, грошових ресурсів [4, с. 44], а за характером процесів, що відбуваються у ній, – на підсистеми маркетингу, фінансових інвестицій, капітальних інвестицій, грошового забезпечення, забезпечення матеріальними ресурсами, конструювання і технологічного забезпечення, виробничого обслуговування,

виробництва основної продукції, збуту, господарського обслуговування [27, с. 38; 32, с.1].

При такому розгляді система має завершений природний вигляд, у ній починається й завершується кругообіг капіталу, а ресурсний і процесний підходи до її декомпозиції дають змогу, з одного боку, вивчати та вдосконалювати системні властивості й зв'язки підсистем в інтересах розвитку цілісної системи, тобто з позиції макропідходу, з іншого – досліджувати і вивчати інтеграційні процеси, що відбуваються у кожній підсистемі, враховуючи їх особливості.

Такими є основні міркування, котрі дають підстави вважати, що виробничі організації, зокрема, промислове підприємство, не можна розглядати як логістичну систему в тому змісті, який у неї вкладають прибічники цієї концепції. На наш погляд, підприємство виходить далеко за рамки цієї системи, коли ми аналізуємо його як систему в просторовому аспекті. Саме у цьому напрямку ми плануємо продовжувати наші подальші дослідження.

Список літератури

1. Акофф Р.Л. Системы, организации и междисциплинарные исследования [Исследования по общей теории систем] / Акофф Р.Л. – М.: Прогресс, 1969.
2. Альбеков А.У. Коммерческая логистика / А.У. Альбеков, О.А. Митько [Серия „Учебники, учебные пособия“]. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. – 416 с.
3. Афанасьева Н.В. Логистические системы и российские реформы / Афанасьева Н.В. - СПб.: СПбГУЭФ, 1995. – 145 с.
4. Валуев Б.И. Управление экономикой в производственных объединениях легкой промышленности / Валуев Б.И. – М.: Легкая индустрия, 1977. – 216с.
5. Гаджинский А.М. Логистика: [Учеб. для высш. и сред. учебн. заведений] / Гаджинский А.М. – М.: ИВЦ «Маркетинг», 1998. – 228 с.
6. Гордон М.П. Терминалы управляют товародвижением / Гордон М.П. РИСК. – 1995. - № 4. – с. 19-24.
7. Джонсон Р. Системы и руководство [теория систем и руководство системами] / Джонсон Р., Каст Ф., Розенцвейг Д. – М.: Сов. радио, 1971. – 648 с.
8. Экономическая кибернетика. Ч. 1. [Основы теории хозяйственных систем]. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1974. – 128 с.
9. Загородній А.Г. Фінансовий словник / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. – [4-те вид., випр. та доп.]. – К.: Т-во „Знання”, КОО; Л.: Вид-во Львів. банк. ін-ту НБУ. – 566 с.
10. Инютина К.В. Основы логистики / Инютина К.В., Квашнин В.С., Суслов О.В. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 1999. – 89 с.
11. Кальченко А.Г. Основы логистики: [Навчальний посібник] / Кальченко А.Г. – К.: Товариство „Знання”, КОО, 1999. – 135 с.
12. Карп І.М. Роль інтегрованої логістики в управлінні підприємством / Карп І.М. Актуальні проблеми економіки. – 2004. – Вип. 2 (32). – С. 166-171.
13. Киршина М.В. Коммерческая логистика / Киршина М.В. – М.: Центр экономики и маркетинга, 2001. – 256 с.
14. Крикавський Є.В. Логістика підприємства: [Навч. посіб.] / Крикавський Є.В. – Львів: 1996. – 160 с.
15. Логистика: [Учеб. пособие] / Под ред. Б.А. Аникина. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 327 с.
16. Логістика: [Навч. посібник для студ. економіч. спец.] / Олена Глогусь, М-во освіти Укр., Ін-т змісту і методів навчання, Тернопільська Акад. народного госп. – Тернопіль: Економічна думка, 1998. – 166 с.
17. Луценко І. Концептуальні засади та функції логістики / Луценко І. Вісник КНТЕУ. – 2003. – Вип. 4. – С. 29-34.
18. Майминас Е.З. Процессы планирования в экономике: информационный аспект. [Изд. 2-е] / Майминас Е.З. – М.: Экономика, 1971. – 390 с.
19. Новиков О.А. Коммерческая логистика: [Учеб. пособие] / О.А. Новиков, С.А. Уваров. - СПб.: Изд-во СПбУЭФ, 1995. – 208 с.
20. Окландер М.А. Промислова логістика: [Навчальний посібник] / М.А. Окландер, О.П. Хромов. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 222 с.

21. Организационные структуры управления производством / Под ред. Б.З. Мильнера. – М.: Экономика, 1975. – 319 с.
22. Павелек Г. Обновление производственных предприятий на базе логистики / Павелек Г. Консалтинг-маг, 1988.
23. Плоткин Б.К. Введение в коммерцию и коммерческую логистику / Плоткин Б.К. – С-Пб: СПбУЭиФ, 1996. – 320 с.
24. Пономарьова Ю.В. Логістика: [Навчальний посібник] / Пономарьова Ю.В. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 192 с.
25. Пугаченко О.Б. Організаційні проблеми та можливості поглиблення взаємозв'язку функції обліку з іншими функціями управління процесами сфери матеріального забезпечення / Пугаченко О.Б. Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – № 3 (53). – Ч. 2. – С. 218-222.
26. Пугаченко О.Б. Системне уявлення процесу матеріального забезпечення хлібопекарного виробництва / Пугаченко О.Б. Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. / Вип.6 (97) / Наук. ред. І. Г. Манцуров. – К.: НДЕІ Міністерства економіки України, 2009. – С. 130-135.
27. Решетникова И.Л. Стратегия маркетинга: особенности формирования на отечественных предприятиях: [Монография] / Решетникова И.Л. – Луганск: Изд-во ВГУ, 1998. – 270 с.
28. Родников А.Н. Логистика: Терминологический словарь. [2-е изд., исправленное и дополненное] / Родников А.Н. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 352 с. – (Библиотека словарей „ИНФРА-М“).
29. Семенко А.И. Предпринимательская логистика / Семенко А.И. – СПб.: Политехника, 1997. – 349с.
30. Сергеев В.И. Логистика: [Учеб. пособие] / Сергеев В.И. – СПб., 1995. - 123 с.
31. Смахов А.А. Введение в логистику / Смахов А.А. - М.: Транспорт, 1993. – 112 с.
32. Учет и контроль затрат на производство в объединениях легкой промышленности / [В.Д. Кирсанов, В.И. Калинина, Б.И. Валуев и др.]. – М.: Легкая и пищевая пром-сть, 1982. – 224 с.
33. Федоров Л.С. Логистика в капиталистических странах / Экономика и организация материально-технического снабжения / Федоров Л.С., Шуйская А.В., Савари Т.И. [Вып. 2]. – М.: ЦНИИТЭИМС, 1990. – 20 с.
34. Холл А.Д. Определение понятия системы / Исследования по общей теории систем / А.Д. Холл, Р.Е. Фейджин. – М.: Прогресс, 1969.
35. Шурупов Г.В. Механизм управления материальным обеспечением деятельности промышленных предприятий: дис....канд. экон. наук : 08.06.01 / Шурупов Георгій Вікторович. – Одесса, ОГЭУ, 2004. – 203 с.
36. Юнеман Р. Поток материалов и логистика / Юнеман Р. – Берлин: Шпрингер, 1989. – 512 с.
37. <http://clml.org/Website/AboutCLM/Definitions/Definitions.asp> [Электронный ресурс].

О. Пугаченко

Экономическое содержание понятия «логистика»

В статье представлен критический анализ определения понятия «логистика», принадлежащий разным специалистам. Обобщение спорных аспектов в трактовках авторов из 35 источников позволяет выявить общепризнанные взгляды и дискуссионные аспекты.

O.Pugachenko

The economic maintenance of concept «logistics»

In article the critical analysis of definition of concept «the logistics», belonging to different experts is presented. Generalization of disputable aspects in treatments of authors from 35 sources allows to reveal the conventional sights and debatable aspects.

Одержано 14.02.12